

Euzkotar Umien Aldez

Berdinkeriai

"Berdinkeri guziak gofotografi".—Cervantes. "El ingenioso hidalgo don Quijote de la Mancha".

Umeai asiera ona emateko lenengo-lenengotik beaf dan gauza, eztabaida gabe aginpedea dala esan nuan aspalditxo batean gai au euzkotar umetxoen aldez erabili nuanean.

Aginpedearen aurka eta asiera onaren aurka dauden gauza batzuetaz idaztera noa, berdinkeleratzaz gauf.

Bai dira guraso asko, umeari auez-aufe, arpegiz-arpegi beaf dan bezela agintzeko ausardirik ez dutenak.

Augaitik, "auxe egin beaf dezu" edo ta "beste au ez degu egin beaf" esan beafean, eta "zegaitik ori, amatxo?" umeak galdeztuko baileu "Neuk nai deta-lako" edo "neuk nai ez detalako" edo ta "zeuri kalte auxe edo bestea etoriko zaizulako, legor-legor esan bearean guraso abek bakaf-izketak egiten asi oi dira onetara:

"Auxe da ume gogaikari ta aspergaia! Ihoiz-ez-ifoiz amak esandakorik ez du egin nai. Berau dala ta eztala zoratu egin beaf det, Ene! umea izan leiketala ainbesteko alapefa, ta nagia! Gañera amaren esana egin beaf urkatu na-yago du. Eguno onelako umerik!"

Era onetara jardun oi du ama gaxoak bere burua nekatzan, gaxotzen eta ernegaitan. Eta au guzti au beaf dan bezela, gogofkeri gabe, bafa osotusunez agintzen ez dakiakalo.

Beste batzuetan, bakaf-izketatik berdinkerietara jo oi du amak umeari esana eragiteko. Eta ara nolako alkaf izketetan eman oi duten ama umeak ebitzen denbora.

—Ez aldituz esan iluntze-iluntzean etxera etortzeko? Beti gauza bat esaten ari naiz, ume, eta gauf ere ilundu duanean zuru astarnari ere ez eta neskameak erten beaf izan du, eta efi guzti bira emari zeu bilatzeko. Ez dezu zuk Andanitqo'ren antzik, ark bai esana egin amari. Ura bai mutil txintxua, Ura bai ifandu bafa len etxera beti zure ordez.

—Ene, ama, Andonitxo neurekin ibiltzen da bata. Gauf ere neskamea nere bila etorri danean biola pelota-lekuuan geunden.

Eta amak beriak erteteagaitik esango dio: Gezufa ori, Andonitxo'ez da zu etzelakoa ta. Andonitxo esangina da.

Umeak befez: —Galduetu eyo zu neskameari ia egia ez dan nik diotana.

Beste egun batean. Amak: —Ara orain ere ofetako dana busteri-eguna. Itxas erantzun ibili zera zu betiko moduan. Eguren batean olatuak aipatua eta an eramango zaitu beretza. Esaten dizut ba niki makifatxo bat bider Efamuntxo bezelakoa izateko. Ark ez dio befez-pelikere bere amari zuk neri ainsta bista ez erasaten. Uraxe da umia sekula ofetako buztiazak ikusi ez detana.

Umeak: —Ez ba, igande goizean meza nagusian baka-fik ikusten dezu ta. Ni bafa ondotxo safigo ibiltzen da ura ofak bustita, eta prakak gerifrafe ere bai amaila bidez. Juan eta ostegunean ere Portu-Txikiko aitzetan lapetan zebilen bitaftean, itxasoak abarketak eramanda ohutzi etori zan ura etxera-no. Galduetu eyo zu bera amari, ia egia ez aldan.

Amak, nolabait bukatzeagaitik: —Nik ez daukut aren amari ezer galduetu bafik; bai dakin nik Efamuntxo nolako ume ona ta esangina da da.

Umeari berdinkeri edo konparazio abek egitea, bere aziera onaren kaltean dala ufgeno lanean azalduko det.

ARITOKIETA.

Naimena

Ez det uste bein euzkera arazoetan eldu geran malara eldu ezkeror, geure ele maitlagaitik apur bat zayatzentzianetik asko egongo diranik, naimena itzak zer esan gura daben jakingo eztabenik. Bafa nola nire gaurko idazlau onetako ofaritza dan, lenengotik bere esanguria azaltzat dirixat bidezkoena baza-ezpada be, naiz ta euzkal-tzalon aurpegiak gorrituta utzi. Naimena erderazko "voluntad" degu irakurle.

Mintz polita, goxoa entzuteko, eraiza kofira, liruza ta indartsua batera.

Urtsi Deuna'k euzkotarrel neurigabe, oparo, eman digun mena. Ala adierazten digute gure nekazari zintuak, geure lur sal, elkoletik egunero landuaz bizibidea ateratzean. Pilotariak nekez indartsu ordur bat, bi, ta iruan biztro janazik jokalduren gertakizunak, gure mendigoizale leialak espainetan ifiparrel xamurrena daramatela mendi-galur zofozten gora igoaz. Eriak bere euzkera zaar maitia min-tzatzetan, ainbeste arerion erpielatik gordetzean...

Gertakizunik naigabetsuinetan bere, irakaskizun egokiar idoro geinkez sarrfan, geure samifa alde batera usten ba'degu.

Oraintsu or Nafarroa-aldean aitzkolari opetsu bik gudu izugari bat izan eben. Eri guztia enparantzaratu zan indar-neurketa ura ikusteko asmoz, eta gudu ori ikustera alaikro ta atsegintsu juan ziranak, itun da negarti biurto ziran bakotza bere etxetara; aizkolarri bietako batek jokalda gaitza bafa bere zofia eriotzari ematia naiago izan eben da.

—Neuri gabea ziñez, aizkolarri bular-tsuan naimenaren indafa! Euzkotara ikusi noski!

Noizpeinkoa olako eredu ederak ematen diran aien, ixten ditugu tamalez ordez besterakoak ere. Une itunetan lataren gogoak apurka-apurka zufruzten gaituala iruditzen zaizkit.

Geururko artian ere, apurbat eukor arakaten ba'ditugu, onetaiko asko arkitzeko zoria izango degu noski.

Naimenaren apurik ere ez duten no-tiñak. Euren zoin da irudimen guzia argaitzen diozikaten grifak aldentzeko indarik ez duten izaki erukia. Lau-remin edo bastzangak jotzen duana legez oneki ere gaxoak ditugu, sendatzeko alegiñak egite ezpadabe, bizi guztiako ondatuta gendituko diran gaxoak. Itxuraz indartsu, osasuntsu diran mutil-gaste asko ta asko arkituko ditugu gaitz izugari onen aspian jausi diranak, bixitzakin aufez-zere jaifi bano len autsita, ondatuta, dauden gizon eta emakumesko ugariak.

Bear-beafeloa da men gafantsuau sakon azterkatzia—asko dira ezagutu be egite estabekan—bera beardan beza erautzeko, bida heragandik emaitz onurakoart aritu geinkez.

Gauza efaza da men deritxat bakoitxa bere naimenaren osagile edo zaintzari izatea. Bere indafa zenbaterako eltsen dan esagutu. Gexoa dan. Ze motataku eta gaxo ori... t. a. Behi azterketa ori egin ondoren, bakotzak berari da-gokiozan neuriak artu bitez, geroak

Jentillen bola-lekuba

Lengo egun baten, "Djabru-labafa"-tzaz emen edestutene diran ipintxu batzuk edestu neutsuzan, irakurie. Gauf osteria, "Jentillen bola-lekue", tzaz zer edo zer baño geyago esan biaf dautuz. Oraina be baña, bazaia edo elotzalera... esan biaf dodana, aritik-maria ipuñetan esango dautzu.

Eta irluban...

—Ene; au dok "jentillen bola-lekue..."?—Iri destaz esango dozu... Bedaf-guruz orinduriko landa txiki-txiki bat baño eztok ba ta... Landa-aur, beri ixenaren jabe, ezetara be ezin letek ixan. Lekutxontz ontari bola-jokuan, nok iñardu leitke gero... Ez len, ez ez, gero... etxagok olakorik...

Ollante da ixan be, "Jentillen bola-lekue" deritxon lekua, bedar - guriz apaindutako landa txiki-txiki bat bao-eza. Bafia, emeko baseritak esaten dabe, jentilak, lamiflak eta zorgiak, gauza bakanak egiten ebeziala; ta, ataturko landatxu ofetan be, antxifa, jentilak, bola-jokuan ekiten ebela; ta, ori zala ta, gerora, eriko jentillen leku ore-ri, "Jentillen bola-lekue" ixentzat ez-ari eutsoela.

Jenifak, beso ta anka luze-luzia, zarei-tzantayak lakoxa gixon andi-az-djak ei-ziran. Indartsuak bafiz, eurak laukak... Euren peso lužia ikutu-en euzan zugatzak, sendoanak ixan da-le, txirikil jausten ei ziran; eta euren ankarazak zapaltzen ebezian arifak, safi-askotan austuta gelditzen ei-ziran. Gixon bakan bakanak ei-ziran.

Eri-ontako jentilak, gauf San Mai-

tin basotxona dagon inguruan bixi a-

ziran. Eta euren jolas bakanetan eki-teko, gabero-gabero Untzilatz-epifera juaten ei-ziran bera. Ola emen jolas of-

stazko ipintxuak...

Irlargi eder-edetako gauf ilun-ituna ar-

gia bereziz argitzuten eban gau mira-

garri baten, Oztortia'ko gure jentilok

Untzillaitz-txuntxuera jolasari ekiten

juani ziran.

—Gauf zetan jolastuko yuagu...?—

Jentil nagosijk oruaka esan eban.

—Gauf bolan!— enparau jentilak

erantzun eutsoen.

—Tira ba, bolan... Bolan ekingo yu-

ga... ba...—Jentil-buruak esan eban.—

Armokila ekari be aguro...

Orduan, eurterako baték, Markaida'ko labafar ari-mokil andi bat kendu eutsun. Mila arobako ari-biribilaka zan. Esta armokila besapian ebala jentil-buruagana aurkeztu zan; eta ben - ben esan eutsun.

Or dok ba bolle mila arobako arije azkaz gora jauntzefiko euk gura dokan gusti...

Eta, beriala bola-jokuan asi ziran. Afi-mokialak keya ataraten eban; baterra ta bestera indaf-andiz jauntzen eban. Alako baten, armokila, bere lekutik at juan zan, eta bere zartafia eñimak etxeko zugatz gustiak eroz-gora txirikil jauntin zitan. Alako triskalikurak.

Eta, atxa-bera bilin-bolaka etoi zan arte zugatz baték, "Kukin" aitzain-

-mutil eñimia, buru-erdian jota, zer-

aldo luferatu eban. Jentilak "Kukin"

mutilia, mafo eben; egunoro ardi-esne

gozoz alikaten abazalako, kutun-kutu-

en. Ori zala-ta, ezbiai ifun oré-

ek, eñime tamaldu ebazan. Eta gusti-

jak batera atxa-bera afapaldan ja-

tsita, mutila seneraturan ari ziran. Of-

eritarako efemidio batzuk egiaz.

Persikoa bailekuak, agabunean, apiratzen, azpiratzen, etorri ezege ari.

Ereka gurendarik ezeban ifnok loftutzen.

Azkenik Erakil'ak Miren Neskuza'ri

ito-egin eutsan, gurenda eskatuz.

Une aretxetan Ikeragarizko ekaixa

jaso zan. Txingofa ta abuzulietza, bao-

etziran eta persikoa begitzen aratzaran

yaken; kistara, osteria, ezer eutzunen

egiten. Berialako batean Erakil eta

garrituak garale urten ziran.

Koska azpiratzen geratu zan eta kis-

tarai emon eutzunen Gurutzeta eta en-

parau gauzak. Gurendak ahortu ebalo-

ko, Erakil bakoitzen bere lepo-ga-

nari asten Gurutzeta, amalau uretan

Koska'ren menpian egen zan Gurutzeta.

Oriz, urri ibildeun itxelak egiten ebe-

gan. Bafiz, jentilak ariketaz asetu.

Jerolima Jaunak zigortau nai-ixan eban

Poka'rau bakoitzen txarla eta ari-

ziran. Oztortia'ko gure jentilok

gurendarik ezeban ifnok loftutzen.

Eri-ontako jentilak gurendarik eze-

ban ifnok loftutzen. Eri-ontako jentilak

gurendarik ezeban ifnok loftutzen.

Eri-ontako jentilak gurendarik eze-

ban ifnok loftutzen. Eri-ontako jentilak

gurendarik ezeban ifnok loftutzen.

Eri-ontako jentilak gurendarik eze-

ban ifnok loftutzen. Eri-ontako jentilak

gurendarik ezeban ifnok loftutzen.

Eri-ontako jentilak gurendarik eze-

ban ifnok loftutzen. Eri-ontako jentilak

gurendarik ezeban ifnok loftutzen.

Eri-ontako jentilak gurendarik eze-

ban ifnok loftutzen. Eri-ontako jentilak

gurendarik ezeban ifnok loftutzen.